

شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی به روش AHP

یوسف مغروری

کارشناس ارشد علوم اقتصادی، رئیس گروه برنامه ریزی و فناوری اطلاعات اداره کل تبلیغات اسلامی استان خراسان شمالی، رئیس کمیسیون برنامه و بودجه شورای شهر بجنورد و عضو کمیسیون اقتصادی و برنامه و بودجه شورای عالی کشور

چکیده

هدف از پژوهش حاضر شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی به روش AHP بود. روش تحقیق مورد استفاده توصیفی، پیمایشی از نوع همبستگی می‌باشد. داده‌های تحقیق با روش کتابخانه‌ای و میدانی گردآوری شده و ابزار مورد استفاده پرسش‌نامه محقق ساخته بوده است. پایایی پرسش‌نامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ و روایی ابزار با روش محتوایی مورد تأیید قرار گرفته‌اند. هم‌چنین جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون AHP با استفاده از نرم افزار Expert Choice و Excel استفاده شده است. نتایج تحلیل محاسبه شده نشان می‌دهد که عامل توسعه سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری با وزن نسبی ۰,۵۱۳ در رتبه اول و پس از آن عامل حفظ سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری با وزن نسبی ۰,۲۹۸ در رتبه دوم و ایجاد سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری با وزن نسبی ۰,۱۸۶ در رتبه سوم اهمیت قرار دارد.

واژه‌های کلیدی: سرمایه‌گذاری، سرمایه فکری، شهرداری در استان خراسان شمالی

۱- مقدمه

در اقتصاد مبتنی بر دانش، محصولات و سازمان‌ها براساس دانش زندگی می‌کنند و می‌میرند و موفقترین سازمان‌ها، آنهایی هستند که از این دارایی ناملموس به نحو بهتر و سریع‌تری استفاده می‌کنند. مطالعات نشان داده‌اند که برخلاف کاهش بازدهی منابع سنتی (مانند پول، زمین، ماشین‌آلات و غیره)، دانش واقعاً منبعی برای افزایش عملکرد کسب و کار است. از دیدگاه استراتژیک، امروزه از سرمایه‌فکری به منظور خلق و افزایش دانش و ارزش سازمانی استفاده می‌شود و موفقیت یک سازمان به توانایی‌اش در مدیریت این منبع کمیاب بستگی دارد. در این پژوهش به شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی به روش AHP پرداخته شده است.

۲- بیان مساله

وجود چندین تعریف از سرمایه‌فکری و فقدان یک تعریف جامع از آن و در نتیجه گزارش‌دهی آن (ابیسکرا، ۲۰۱۳) باعث شده است که هر محقق از نقطه نظر خود و بنابر مدل‌های تجربی و آزمایشی مختلف این اصطلاح را تعریف نماید. اما به طور کلی سرمایه‌فکری اصطلاحی مبهم و پیچیده است، و تنها زمانی که درک و مورد بهره‌برداری قرار گیرد می‌تواند یک پایگاه منابع جدید فراهم سازد که از طریق آن سازمان بتواند رقابت کند (بونتیس^۲، ۱۹۹۶). سرمایه‌فکری شامل همه فرآیندها و دارایی‌هایی می‌شود که معمولاً در ترازنامه نشان داده نمی‌شود و همچنین شامل همه دارایی‌های ناملموسی می‌شود (مثل مارک‌های تجاری، حق ثبت و بهره‌برداری محصولات و نام‌های تجاری) که در روش‌های حسابداری مدرن مورد توجه قرار داده می‌شوند. سرمایه‌فکری عبارت از جمع دانش اعضا سازمان و کاربرد دانش آنهاست (روس^۳ و همکاران، ۱۹۹۷). اما یکی از تعاریف جدیدی که در این زمینه ارائه شده است تعریف زاگال و مالول^۴ (۲۰۱۴) است. آنان سرمایه‌های فکری را کل دانشی تعریف کردند که یک سازمان قادر است در فرایند هدایت کسب و کار خود در راستای خلق ارزش برای شرکت بکارگیرد. همه مطالعات صورت گرفته در رابطه با سرمایه‌های فکری بر این نکته اذعان دارند که یک ساختار تک بعدی در این زمینه وجود نداشته و سرمایه‌های فکری در سطوح مختلفی همچون فردی، درون سازمانی و برون سازمانی قرار می‌گیرد. در نتیجه سرمایه‌فکری تنها محدود به دانش در دسترس افراد نمی‌شود، بلکه شامل دانش ذخیره شده در درون پایگاه داده‌های سازمانی، فرآیندهای کسب و کار و ارتباطات نیز می‌گردد. لذا طبقه‌بندی‌های مختلفی در این زمینه ارائه شده است که در این میان پژوهش حاضر طبقه‌بندی روس و همکاران (۱۹۹۷) را مورد بررسی قرار داده است، آنها تشریح کردند که دیدگاه‌هایشان در رابطه با سرمایه‌فکری، دانش محور بوده و شباهت‌هایی با مباحث دانشی دارد. آنها سرمایه‌ساختاری و انسانی را از سرمایه‌فکری انشعاب داده و این سازه‌ها را نماینده منابع باشعور و بی‌شعور دانستند که بالطبع هرکدام شیوه‌های مدیریتی متفاوتی را طلب می‌کند. امروزه شاهد سازمان‌هایی هستیم که مدل‌های جدید کسب و کار را بکار می‌گیرند و با استفاده از منابعی رشد و رقابت می‌کنند که متفاوت از گذشته است. در اقتصاد مبتنی بر دانش، محصولات و سازمان‌ها براساس دانش عمل می‌کنند و موفق‌ترین سازمان‌ها، آنهایی هستند که از این دارایی ناملموس به نحو بهتر و سریع‌تری استفاده می‌کنند. از دیدگاه راهبردی، امروزه از سرمایه‌فکری به منظور خلق و افزایش ارزش سازمانی استفاده می‌شود و موفقیت یک سازمان به توانایی‌اش در مدیریت این منبع کمیاب بستگی دارد، این قابلیت مهم سازمانی در مقایسه با سازمان‌های دیگر می‌تواند مزیت رقابتی پایدار ایجاد کند. پژوهشگران به فوایدی که همه ذینفعان سازمان، کارکنان، مدیران، سرمایه‌گذاران و دولت از طریق پذیرش سرمایه‌فکری به عنوان یک منبع و از طریق ارزیابی کارایی آن بدست می‌آورند، اعتقاد دارند (پولیک^۵، ۲۰۰۴؛ چن^۶ و همکاران، ۲۰۰۵). پژوهشگران معتقدند سرمایه‌فکری اهرمی برای حفظ مزیت رقابتی باثبات است. در نتیجه شناسایی، ارزیابی و مدیریت سرمایه

1 Abeysekera

2 Bontis

3 Roos

4 Zeghal&Maaloul

5 Pulic

6 Chen

فکری برای سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی بسیار مهم است (چانگ^۷، ۲۰۱۴). سوال اینجاست که به طور کلی سازمان‌ها خصوصاً ادارات آموزش و پرورش چگونه می‌توانند پتانسیل ارائه شده به وسیله سرمایه فکری را تشخیص داده و از آن در راستای خلق مزیت رقابت پایدار استفاده نمایند؟ به عبارت بهتر هدف این پژوهش را خلق و ایجاد مزیت رقابتی پایدار سازمان با توجه به تاثیری که سازه‌های سرمایه فکری بر روی آن دارند، دانست. ماهیت اکثر کارهایی که تا به حال انجام شده تمرکز بر روی جنبه‌ای از سازه‌های سرمایه فکری بوده و یا تاثیرگذاری سرمایه فکری بر روی عملکرد مالی سازمان‌ها مدنظر قرار گرفته است. در حالی که این پژوهش به طور اخص به شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی به روش AHP می‌پردازد.

۳- پیشینه تحقیق

- محمدی (۱۳۹۳) در پژوهشی تحت عنوان، شناسایی و اولویت بندی عوامل موثر بر مدیریت سرمایه فکری در بانک تجارت شهرستان زاهدان پرداخته است. برای گردآوری اطلاعات این پژوهش از تحقیقات میدانی و پرسشنامه که استخراج شده از پرسشنامه اصلی بوده، استفاده شده است، روایی و پایایی پرسشنامه نیز مورد تایید می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش کلیه مدیران و خبرگان بانک تجارت می‌باشد که همه ی آنها مورد مطالعه قرار گرفتند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل سلسله مراتبی استفاده گردیده است که برای این منظور نرم‌افزار choice Exprt کاربرد دارد. یافته‌های پژوهش نشان شناسایی شده نیز، توانایی‌ها و دانش و مهارت در اولویت اول و شرایط مشترک در اولویت آخر قرار گرفتند. می‌دهد که از بین سه مولفه اصلی، سرمایه انسانی در اولویت اول قرار دارد یعنی باید بیشتر در این حوزه سرمایه‌گذاری شود و سرمایه ساختاری در اولویت آخر قرار گرفت. از بین کلیه شاخص‌های شناسایی شده نیز، توانایی‌ها و دانش و مهارت در اولویت اول و شرایط مشترک در اولویت آخر قرار گرفتند.

- عصاره (۱۳۹۳) استفاده از رویکرد سرمایه‌های فکری به منظور ارتقا مزیت رقابتی پایدار در کتابخانه‌های عمومی استان خوزستان پرداخته است. این پژوهش به دنبال خلق و ایجاد مزیت رقابتی پایدار براساس تاثیر سرمایه‌های فکری در کتابخانه‌های عمومی استان خوزستان است. جامعه آماری آن شامل ۲۰۰ نفر از کتابداران، کارمندان و مدیران میانی کتابخانه‌های عمومی سطح استان خوزستان می‌باشد. سازه‌های سرمایه فکری مورد بررسی در این پژوهش شامل: سرمایه انسانی، سرمایه ساختاری و سرمایه رابطه‌ای است.

با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پژوهش و با استفاده از نرم‌افزارهای spss و lisrel، تاثیر مثبت و معنادار سرمایه انسانی بر سرمایه ساختاری، سرمایه ساختاری بر سرمایه رابطه‌ای، سرمایه رابطه‌ای بر سرمایه انسانی مورد ادعای پژوهش تأیید شد؛ ولی در این میان تنها تاثیر مثبت و معنادار سرمایه رابطه‌ای بر مزیت رقابتی پایدار تأیید نگردید.

- نمازی و ابراهیمی (۱۳۹۲) در پژوهشی تحت عنوان بررسی تاثیر سرمایه فکری بر عملکرد مالی جاری و آینده شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام داده‌اند. طبق دیدگاه مبتنی بر منابع شرکت، سرمایه فکری منابع استراتژیکی هستند که شرکت‌ها را قادر به ایجاد مزیت رقابتی و عملکرد مالی برتر می‌نمایند. از این رو، هدف اصلی این پژوهش بررسی تاثیر سرمایه فکری بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. دوره زمانی مورد مطالعه سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۵ و نمونه انتخابی شامل ۲۰ شرکت است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های این پژوهش با استفاده از روش رگرسیون حداقل مربعات جزیی حاکی از این است که صرف نظر از اندازه شرکت، ساختار بدهی و عملکرد مالی گذشته، بین سرمایه فکری و عملکرد مالی جاری و آینده شرکت، هم در سطح کلیه شرکت‌ها هم در سطح صنایع، بین اندازه شرکت و عملکرد آتی رابطه مثبت معنی داری وجود دارد. اما رابطه بین ساختار بدهی و عملکرد جاری و آتی در سطح کلیه شرکت‌ها مثبت و معنی دارو در سطح صنایع، در صنعت شیمیایی و دارویی مثبت و معنی دار و در صنعت خودرو و فلزات و کانی غیرفلزی مشخص نمی‌باشد.

- فریدون رهنمای رود پستی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی در رابطه با ارتباط سرمایه فکری با نرخ بازده سرمایه گذاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام داده اند.

روش تحقیق این مطالعه، از نظر هدف کاربردی و از نظر نحو اجرا، روش توصیفی - پیمایشی براساس همبستگی است که جهت آزمون فرضیه‌ها از آزمون t و برای برآورد پارامترها، مدل رگرسیونی از روش حداقل مربعات استفاده شده است. داده‌های تحقیق از صورتهای مالی حسابرسی شده موجود در آرشیو بورس اوراق بهادار تهران استفاده گردید و سرمایه فکری براساس چهار الگوی (روش) مالی محاسبه و آزمون شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیات در دوره زمانی ۱۳۸۳ الی ۱۳۸۷ نشان می دهد که بین سرمایه فکری و نرخ بازده سرمایه‌گذاری ارتباط معنی دار وجود دارد و این ارتباط از نظر اعتبار سنجی در سه روش اول دوم و سوم مثبت و در روش چهارم منفی است. ضمن اینکه میزان ارتباط بین متغیرهای مورد مطالعه براساس الگوی مالی محاسبه شده یکسان نمی‌باشد.

- سراجی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی تحت عنوان رابطه سرمایه های فکری و ارزش بازاری سهام شرکت های بورس اوراق بهادار تهران انجام داده اند .

اولین سوال این است که چگونه می توان ارزش سرمایه های فکری را برآورد یا محاسبه کرد؟ سوال اساسی دوم این است که آیا رابطه معناداری مان میزان سرمایه های فکری محاسبه شده شرکت ها و ارزش بازاری سهام آن ها وجود دارد؟ و در نهایت این که جهت محاسبه سرمایه های فکری کدام یک از روش های سنجش از توان تبیین بالاتری برخوردارند و رابطه بهتری را با ارزش بازاری سهام شرکت ها نشان می دهند؟

جهت پاسخ گویی به سوالات مذکور بر اساس داده های ۷ ساله شرکت های بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۷۶ الی ۱۳۸۲ پنج روش سنجش در محاسبه سرمایه های فکری مورد آزمون آماری قرار گرفت. نتایج آزمون های آماری بیان گر آن است که در سطح اطمینان ۰.۹۵، روش های پیشنهادی چهارم و پنجم سنجش ارزش سرمایه های فکری شرکت ها همبستگی بالا و معناداری را (با مقادیر ضریب همبستگی بالاتر ۰.۹۷۱) با ارزش بازاری سهام شرکت ها و صنایع بورس اوراق بهادار تهران نشان داده اند و با توجه به مقادیر ضریب تعیین بالاتر نسبت به سه روش اول و دوم و سوم از توان تبیین بهتری برخوردار بوده اند. نتیجه کلی این تحقیق بیان گر اهمیت سرمایه های فکری. درک اهمیت ارزش آن از سوی سرمایه گذاران و همبستگی بالای سرمایه های فکری با ارزش بازاری سهام شرکت های بورس اوراق بهادار تهران است

- نونا و همکاران (۲۰۱۵) نتیجه گرفتند که علیرغم اهمیت شناخته شده رو به گسترش سرمایه فکری به عنوان یک منبع حیاتی امتیاز رقابتی، درک کمی از این که چگونه سازمانها واقعا سرمایه فکری را به وسیله مدیریت فعالانه دانش خلق می کند وجود دارد. خلق دانش نیازمند یک محیط مشترک است، محیط مشترکی که می تواند فیزیکی، مجازی یا ذهنی باشد. خلق دانش بر خلاف اطلاعات نمی تواند از محیطش جدا باشد. این بیانگر این است که رویه های مدیریت دانش در سازمانها باید مطابق باشند با نیازمندیهای خلق دانش برای افراد یا گروه های افراد که در خلق دانش در گیر هستند. اگر سازمانها در هماهنگی رویه ها با نیازمندیها شکست نبودند، سیستم های مدیریت دانش ممکن است نادیده گرفته شوند و دانش خارج از سیستم مدیریت دانش سازمان ایجاد شود.

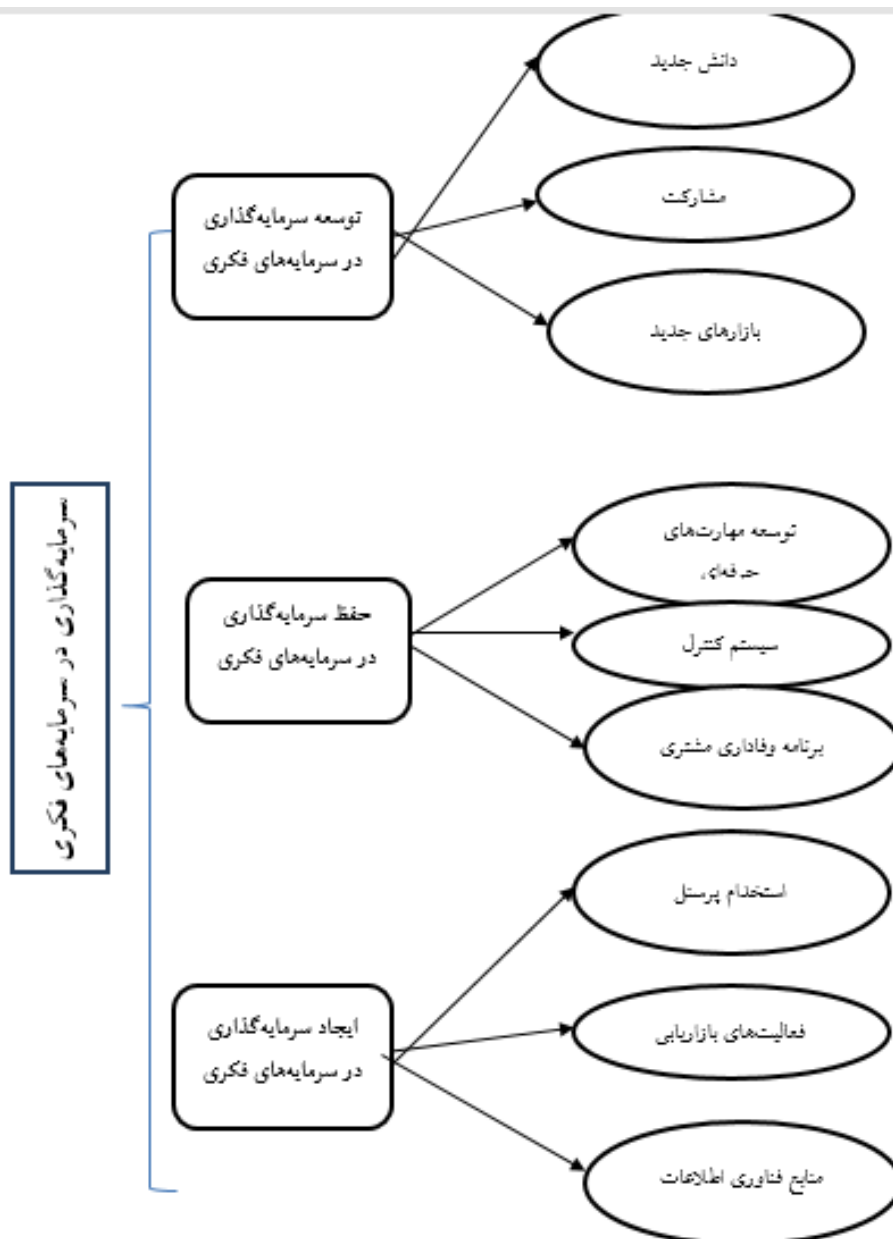
- اکسانا ولایینا (۲۰۱۴) در پژوهشی تحت عنوان رتبه بندی عوامل تاثیر گذار در سرمایه گذاری در سرمایه های فکری پرداخته است. هدف از این پژوهش رتبه بندی عوامل تاثیر گذار در سرمایه گذاری در سرمایه های فکری بود. برای گردآوری اطلاعات این پژوهش از تحقیقات میدانی و پرسشنامه استفاده شده است، روایی و پایایی پرسشنامه نیز مورد تایید می‌باشد. در این پژوهش سه مولفه اصلی سرمایه گذاری بر سرمایه فکری مورد بررسی قرار گرفت.

- بتینه^۸ و همکاران (۲۰۱۳) در مقاله تاثیر سرمایه فکری در مزیت رقابتی سازمانها به تاثیر مثبت و معنادار سه سازه مهم سرمایه فکری به عبارتند از سرمایه انسانی، سرمایه ساختاری، سرمایه رابطه‌ای بر مزیت رقابتی اشاره کردند. ممون و همکاران

در مطالعه‌ای که سال ۲۰۰۹ با عنوان سرمایه‌های انسانی به عنوان یک منبع مزیت رقابتی، ایده رهبری استراتژیک انجام شد. از سرمایه انسانی به عنوان منبع اصلی مزیت رقابتی نام بردند.

۴- مدل مفهومی و چارچوب نظری پژوهش

چارچوب نظری، الگویی مفهومی است و بر روابط نظری میان تعدادی از عوامل که در مورد مساله پژوهش با اهمیت تشخیص داده شده اند، تاکید دارد. این چارچوب درباره پیوندهای درونی میان متغیرهایی که در پویایی موقعیت مورد بررسی نقش دارند، بحث می کند. پدید آوردن چنین چارچوب مفهومی به پژوهشگر کمک می کند که روابط خاصی را در نظر بگیرد، آنها را بیازماید و درک خود را در زمینه های پویایی های موقعیتی که قرار است پژوهش در آن صورت گیرد، بهبود بخشد (سکاران، ۱۳۹۰: ۸۱). هدف ما در این پژوهش شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی به روش AHP می باشد. برای این منظور سرمایه فکری بر اساس نظریه اکسانا ولایینا (۲۰۱۴) در نظر گرفته شده است که سوالات تحقیق نیز بر اساس آن شکل می‌گیرد.

نگاره ۱ مدل مفهومی تحقیق (اکسانا ولایینا، ۲۰۱۴)

۵- اهداف تحقیق

هدف اول: شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری شامل: ایجاد سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری، حفظ سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری، توسعه سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی.

هدف دوم: شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری شامل: ایجاد سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری، در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی.

هدف سوم: شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری شامل: حفظ سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری، در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی.

هدف چهارم: شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری شامل: توسعه سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری، در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی.

۶- سوالات تحقیق

سوال اول: شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری شامل: ایجاد سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری، حفظ سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری، توسعه سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری چگونه است؟

سوال دوم: شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری زیر مجموعه عامل ایجاد سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری چگونه است؟

سوال سوم: شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری زیر مجموعه عامل حفظ سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری چگونه است؟

سوال چهارم: شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری زیر مجموعه عامل توسعه سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری چگونه است؟

۷- روش تحقیق

۷-۱- نوع روش تحقیق

این تحقیق از نظر ماهیت و اهداف از نوع تحقیقات کاربردی است. تحقیق کاربردی تلاشی برای پاسخ دادن به یک معضل و مشکل علمی است که در دنیای واقعیت وجود دارد (خاکی، ۱۳۸۲: ۹۴). و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی از نوع پیمایشی می‌باشد.

۷-۲- روش گردآوری اطلاعات

روش گردآوری اطلاعات به دو روش کتابخانه‌ای و میدانی می‌باشد.

۷-۳- ابزار گردآوری اطلاعات

در این تحقیق با توجه به موضوع مورد بررسی و روش تحقیقی که پیمایشی است از پرسشنامه به عنوان ابزار تحقیق استفاده می‌شود. در این پژوهش برای سنجش متغیرهای پژوهش از پرسشنامه استاندارد بر مبنای مولفه‌های پژوهش استفاده شده است.

۸- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات در این تحقیق به روش‌های زیر می‌باشد:

۱. از آمار توصیفی جهت برآورد مشخصه‌های مرکزی و تنظیم جداول توزیع فراوانی آماری استفاده شده است.
۲. روش آزمون آماری آزمون فیشر و تحلیل واریانس یک عامله است، به نحوی که تفاوت میانگین مولفه‌های مختلف مدل رتبه‌بندی جامع را بتوان ارزیابی و اولویت آنها را تعیین کرد. مدل ریاضی طراحی شده جهت شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی با استفاده از مدل AHP است.

۹- نتیجه گیری حاصل از آزمون AHP

نتایج تحلیل محاسبه شده نشان می‌دهد که عامل توسعه سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری با وزن نسبی ۰,۵۱۳ در رتبه اول و پس از آن عامل حفظ سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری با وزن نسبی ۰,۲۹۸ در رتبه دوم و ایجاد سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری با وزن نسبی ۰,۱۸۶ در رتبه سوم اهمیت قرار دارد.

نتایج تحلیل محاسبه شده نشان می‌دهد که از بین مولفه‌های توسعه سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری عامل دانش جدید با وزن نسبی ۰,۵۴۱ در رتبه اول و پس از آن عامل مشارکت با وزن نسبی ۰,۲۴۲ در رتبه دوم و بازارهای جدید با وزن نسبی ۰,۲۱۴ در رتبه سوم اهمیت قرار دارد.

نتایج تحلیل محاسبه شده نشان می‌دهد که از بین مولفه‌های حفظ سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری عامل سیستم کنترل جدید با وزن نسبی ۰,۵۳۸ در رتبه اول و پس از آن عامل توسعه مهارت‌های حرفه‌ای با وزن نسبی ۰,۲۷۶ در رتبه دوم و برنامه وفاداری مشتری با وزن نسبی ۰,۱۹۸ در رتبه سوم اهمیت قرار دارد.

نتایج تحلیل محاسبه شده نشان می‌دهد که از بین مولفه‌های ایجاد سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری عامل منابع فناوری اطلاعات با وزن نسبی ۰,۴۲۴ در رتبه اول و پس از آن عامل استخدام پرسنل با وزن نسبی ۰,۳۰ در رتبه دوم و عامل فعالیت‌های بازاریابی با وزن نسبی ۰,۲۳۷ در رتبه سوم اهمیت قرار دارد.

۱۰- بحث و تفسیر

در این پژوهش که به رتبه‌بندی عوامل تاثیرگذار بر سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی به روش AHP انجام شده است. محمدی (۱۳۹۳) در پژوهشی تحت عنوان، شناسایی و اولویت بندی عوامل موثر بر مدیریت سرمایه فکری در بانک تجارت شهرستان زاهدان پرداخته است. برای گردآوری اطلاعات این پژوهش از تحقیقات میدانی و پرسشنامه که استخراج شده از پرسشنامه اصلی بوده، استفاده شده است، روایی و پایایی پرسشنامه نیز مورد تایید می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش کلیه مدیران و خبرگان بانک تجارت می‌باشد که همه ی آنها مورد مطالعه قرار گرفتند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل سلسله مراتبی استفاده گردیده است که برای این منظور نرم‌افزار *choice Exprt* کاربرد دارد. یافته‌های پژوهش نشان شناسایی شده نیز، توانایی‌ها و دانش و مهارت در اولویت اول و شرایط مشترک در اولویت آخر قرار گرفتند. می‌دهد که از بین سه مولفه اصلی، سرمایه انسانی در اولویت اول قرار دارد یعنی باید بیشتر در این حوزه سرمایه‌گذاری شود و سرمایه ساختاری در اولویت آخر قرار گرفت. از بین کلیه شاخص‌های شناسایی شده نیز، توانایی‌ها و دانش و مهارت در اولویت اول و شرایط مشترک در اولویت آخر قرار گرفتند. عصاره (۱۳۹۲) استفاده از رویکرد سرمایه‌های فکری به منظور ارتقا مزیت رقابتی پایدار در کتابخانه‌های عمومی استان خوزستان پرداخته است. این پژوهش به دنبال خلق و ایجاد مزیت رقابتی پایدار براساس تاثیر سرمایه‌های فکری در کتابخانه‌های عمومی استان خوزستان است. جامعه آماری آن شامل ۲۰۰ نفر از کتابداران، کارمندان و مدیران میانی کتابخانه‌های عمومی سطح استان خوزستان می‌باشد. سازه‌های سرمایه فکری مورد بررسی در این پژوهش شامل: سرمایه انسانی، سرمایه ساختاری و سرمایه رابطه‌ای است. با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پژوهش و با استفاده از نرم‌افزارهای *spss* و *disrel*، تاثیر مثبت و معنادار سرمایه انسانی بر سرمایه ساختاری، سرمایه ساختاری بر سرمایه رابطه‌ای، سرمایه رابطه‌ای بر سرمایه انسانی مورد ادعای پژوهش تأیید شد؛ ولی در این میان تنها تاثیر مثبت و معنادار سرمایه رابطه‌ای بر مزیت رقابتی پایدار تایید نگردید.

اکسانا و لاپینا (۲۰۱۴) در پژوهشی تحت عنوان رتبه بندی عوامل تاثیر گذار در سرمایه گذاری در سرمایه های فکری پرداخته است. هدف از این پژوهش رتبه بندی عوامل تاثیر گذار در سرمایه گذاری در سرمایه های فکری بود. برای گردآوری اطلاعات این پژوهش از تحقیقات میدانی و پرسشنامه استفاده شده است، روایی و پایایی پرسشنامه نیز مورد تایید می‌باشد. در این پژوهش سه مولفه اصلی سرمایه گذاری بر سرمایه فکری مورد بررسی قرار گرفت. بتینه^۹ و همکاران (۲۰۱۱) در مقاله تاثیر سرمایه فکری در مزیت رقابتی سازمان‌ها به تاثیر مثبت و معنادار سه سازه مهم سرمایه فکری به عبارتند از سرمایه انسانی،

^۹ Bataineh

سرمایه ساختاری، سرمایه رابطه‌ای بر مزیت رقابتی اشاره کردند. ممون و همکاران در مطالعه‌ای که سال ۲۰۰۹ با عنوان سرمایه‌های انسانی به عنوان یک منبع مزیت رقابتی، ایده رهبری استراتژیک انجام شد. از سرمایه انسانی به عنوان منبع اصلی مزیت رقابتی نام بردند. لونگو و همکاران (۲۰۱۱) در مقاله‌ای با عنوان تاثیر سرمایه فکری بر رضایت و حفظ کارکنان مدل مفهومی را ارائه کرد که به تاثیر مثبت و معنادار سرمایه انسانی بر سرمایه ساختاری اذعان داشت. همچنین در سال ۲۰۰۶ مارتینز تورس^{۱۰} در مطالعه‌ای اکتشافی اقدام به طراحی یک مدل ساختاری سرمایه فکری کردند که یک بخش از این مدل به تاثیر مثبت این دو سازه از سرمایه‌های فکری اشاره دارد.

۱۱- پیشنهادات بر اساس نتایج تحقیق

با توجه به پژوهش صورت گرفته به رتبه‌بندی عوامل تاثیرگذار بر سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی با استفاده از مدل AHP مستلزم برنامه ریزی و اجرا در سطح خرد و کلان می باشد که اهم برنامه ها عبارتند از:

- تعهد و حمایت مدیران عالی سازمان در ترویج استفاده از مهمترین عوامل در سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی .
- آموزش تخصصی مرتبط با استراتژی های سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی در دستور کار معاونت طرح و برنامه ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی قرار گیرد.
- نوع آموزش مربوط به استراتژی های سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های فکری در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی به گونه ایی باشد که مهارت تخصصی برای خدمت در این عرصه را در فرد مشخص سازد.
- توسعه دانش سرمایه های فکری نیازمند گسترش امکانات تخصصی است که باید مورد توجه مسئولان آموزشی ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی قرار گیرد.
- با تکیه بر اصول علمی مندرج در برنامه ریزی آموزشی لازم است به اصل نیاز سنجی در استراتژی های سرمایه های فکری اهتمام بیشتری شود.
- با تکیه بر اصول علمی مندرج در برنامه ریزی آموزشی لازم است به اصل هدف گذاری‌های آموزشی در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی توجه بیشتری شود.
- در فرآیند آموزش به امر کنترل و ارزیابی، نظارت در سرمایه گذاری بر سرمایه های فکری توجه شود.
- افزایش مهارت‌های ادراکی مدیران یکی از عناصر اصلی در میزان موفقیت سازمان‌های دانش محور در زمینه سرمایه فکری است.
- توسعه کمی و کیفی نرم افزارهای مرتبط با ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی یکی از الزامات مهم در تعالی سازمانی به شمار می رود، بنابراین با توجه به اهمیت امکانات نرم افزاری در موفقیت سازمانی تعالی محور لازم است به گسترش و به روز کردن امکانات نرم افزاری در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی پرداخت.
- تدوین اهداف بلندمدت سازمان در راستای بهره‌گیری از فرصت های ناشی از قابلیت‌های کسب مزیت رقابتی.
- بکارگیری مدیریت استراتژیک جهت بهبود روابط با افراد و افزایش سرعت سیستم پاسخگویی و پیگیری امور از طریق وب سایت ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی
- توجه به، به روز رسانی اطلاعات وب سایت در فاصله های زمانی کوتاه، سازماندهی مناسب و سرعت بالای وب سایت، به منظور جذب مخاطبین بیشتر و تکرار بازدید کنندگان از سایت ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی .
- فراهم نمودن اطلاعات مناسب با توجه به نیازها و خواسته های ملی و فرهنگی بازار هدف

¹⁰ Marti'nez-Torres

- مشخص نمودن اطلاعات در مورد خدمات با جزئیات مربوط به آن و مشخص نمودن هزینه های مربوط به آن در زمینه های سرمایه گذاری در سرمایه فکری در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی .
- فراهم نمودن زیرساخت تکنولوژی به عنوان یک عامل ضروری در مؤفقیت در جذب و نگهداری سرمایه های فکری در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی .
- افزایش و توسعه مهارت تخصصی کارکنان در استفاده از کسب مزیت رقابتی از طریق آموزش مستمر.

۱۲. پیشنهادهایی برای پژوهش های آتی

- ❖ ارائه الگویی در زمینه شناسایی و انتخاب مهمترین عامل در سرمایه گذاری در سرمایه های فکری در ادارات شهرداری در استان خراسان شمالی با استفاده از مدل AHP.
- ❖ اجرای یافته های پژوهش و بررسی نتایج آن در تحقیقات آتی.
- ❖ چون این تحقیق در سطح استان خراسان شمالی انجام شده است لذا توصیه می شود بنا به دو علت در استان های دیگر نیز این عوامل مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرند.

۱۳. محدودیت های تحقیق

- ۱- احتمال جابجایی اولویت ها وجود دارد.
- ۲- در صورت تایید و تثبیت این عوامل با ریسک کمتر و با قاطعیت بیشتری می توان به برنامه ریزی مبادرت ورزید.

فهرست منابع و ماخذ (فارسی و انگلیسی)

- انواری رستمی، علی اصغر و سراجی، حسن. (۱۳۸۸). سنجش سرمایه فکری و بررسی رابطه میان سرمایه فکری و ارزش بازار سهام شرکت های بورس اوراق بهادار تهران. بررسی های حسابداری و حسابرسی، ۱۲(۳۹)، صص ۴۹-۶۲.
- بست، جان، (۱۳۸۴)، روش تحقیق در علوم تربیتی و رفتاری، ترجمه حسن پاشا شریفی، نرگس طالقانی، چاپ سوم، تهران، انتشارات رشد
- حافظ نیا، محمدرضا (۱۳۸۸)، مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، چاپ ششم، تهران، انتشارات سمت.
- خاکی، غلامرضا، (۱۳۸۸)، روش تحقیق با رویکرد پایان نامه نویسی، چاپ پنجم، تهران، انتشارات بازتاب.
- رهنمای رودپشتی، فریدون؛ تقی زاده مهرجردی، روح اله و طحاری مهرجردی، محمدحسین (۱۳۸۹). بررسی عملکرد شبکه های عصبی مصنوعی در پیش بینی کارایی سرمایه فکری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (مطالعه موردی: شرکت های بخش صنعت خودرو و ساخت قطعات). مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار. ۴(۱۶)، صص ۱۲۷-۱۵۳.
- سارو خانی باقر، (۱۳۸۷)، روش های تحقیق در علوم اجتماعی: روش های کمی آمار پیشرفته، چاپ پنجم، تهران، نشر دیدار.
- عصاره، مصطفی. (۱۳۹۲). بررسی ارتباط سرمایه فکری و عملکرد سازمانی صنعت بانکداری ایران: مطالعه موردی استان کردستان. مدیریت صنعتی، ۴(۹)، صص ۱۰۷-۱۱۷.
- محمدی، عباس (۱۳۹۳). سرمایه فکری نقطه اتصال دولت، دانشگاه و صنعت مثال بیلان دانش در دانشگاه. رشد فناوری، ۳(۱۱)، صص ۴۱-۴۷.
- نمازی، قدرت الله؛ ابراهیمی، داوود؛ (۱۳۹۱). بررسی تاثیر سرمایه فکری بر ارزش بازار و عملکرد مالی شرکت های صنعت سیمان پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش های تجربی حسابداری، ۲(۵)، صص ۵۱-۶۶.
- Abeysekera I. (2006). The project of intellectual capital disclosure: Researching the research: Journal of Intellectual Capital, Vol. 7, No1, pp61-77.
- Abeysekera I. (2008). Intellectual capital practice offirms and the commodification of labour :Accounting, Auditing & Accountability Journal , Vol. 21, No1, pp36-48.
- Al-Jaradat O.M. Al-Jaradat F.A. Jadallah N.A. (2012). Intellectual Capital and Its Role in Achieving Competitive Advantage: A Field Study for the Jordanian Income Tax Service: European Journal of Scientific Research .Vol.69 No.3, pp. 399-415.

- Advinsoun, N. and Connell, B. (2011), "Intellectual capital : Current issues and policy implications" Journal of intellectual capital, Vol. 1 No. 3, pp. 206 – 240.
- Acsana, K., Lapina, S. (2014) «Intellectual Capital: Direction, not Blind Faith», Journal of Intellectual Capital; Vol. 7 No. 1, pp.29-42.
- Advinsoun, P. S., & Maloune, S. K. (1997). "The processes of knowledge management in professional services firms in the construction industry: a critical assessment of both theory and practice". journal of knowledgemanagement, PP.110-128.
- Barney J.-B. (1991) . Firm resources and susstainable competitive advantage: Journal of Management, Vol. 17 NO: 1, pp.99 – 120.
- Barzelayr, M. and Mouling, C. (2003). Listening to Customers, Handbook of Public Administration Second Edition. James L. Perry, ed., San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Bataineh M.-T., Alzoabi M. (2011) . The effect of intellectual capital on organizational competitive advantage: International Bulletin of Business Administartion. No10.
- Baxter, R., Matear, S. (2004). Measuring intangible value in business-to-business buyer–seller relationships: An intellectual capital perspective: Journal of [Industrial Marketing Management](#), Vol 33, No 6, pp491-500.
- Bollen L.(2005).Linking intellectual capital andintellectual property to company performance: Management Decision , Vol. 43 No 9, pp.1161-1158.
- Bontis N.(1996) .Theres a price on your head: managing intellectual capital strategically" . Business Quarterly Summer, pp.41-47.
- Bontis N.(1998). Intellectual capital: an exploratory study that develops measures and models: Managing Decision Vol.36 No. 2, pp.63-76.
- Brennan N., Connell B, (2000). Intellectual capital: current issues and policy implications", Journal of Intellectual Capital, Vol. 1 Iss: 3, pp.206 – 240
- Brooking A., (1996). Intellectual Capital, International Thompson Business Press,London.
- Broling, E. (2014). A Hierarchical Modelling Approach to Intellectual Capital Development|| Electronic Journal ofKnowledge Management Volume 8 Issue 2 (pp181 - 191), available online at www.ejkm com.
- Bontis, N .(1998). "Intellectual Capital: An exploratory study that develops measure and models ", Management Decision, Vol. 36, No.2, pp: 63-76.
- Bontis, N., W. Chua Chong Keow and S. Richardson .(2000). "Intellectual Capital and Business Performance in Malaysian Industries", Journal of Intellectual Capital, Vol 1, No 1, pp: 58-100.
- Bernan, A. (2000). "Intellectual capital". International Thomson Business Press, London, Vol 8, No 12 -13, p 76.
- Betine, P. and Lo`nnqvist, A. (2011)«Investigating the Value and Efficiency of Intellectual Capital», Journal of Intellectual Capital, Vol. 8 , No. 2, pp. 272-287.
- Chang S.-L.(2007).Valuing intellectual capital and firms performance ,Final dissertation, Golden Gate University.
- Chen M.-C.,Cheng S.-J, Hwang Y. (2004) . An empirical investigation of the relationship between intellectual capital and firms market value and financial performance: Journal of Intellectual Capital , Vol. 6 NO: 1, pp.62 – 68.
- Chen Y.S.,Lin M.-J.,Chang C.-H. (2009). The positive effects of relationship learning and absorptive capacity on innovation performance and competitive advantage in industrial markets: Journal of [Industrial Marketing Management](#) , Vol. 38 No. 2, pp. 152-158.
- Chang, Ching-Hsun and Chen, Yu-Shan. (2004) "The determinants of green intellectual capital", Management Decision, Vol. 50 Iss: 1, pp.74 – 94.

- Chang, S. G; Ahn, J. H. (2004). "Product and process knowledge in the performance-oriented knowledge management approach", *Journal of Knowledge Management*, Vol. 9, No. 4, pp. 114–132.
- Hant, T; Feller, J; Pope, A; Emerson, B; Murphy, C. (1997). " Designing a core IT artefact for Knowledge Management Systems using participatory action research in a government and a non-government organization", *Journal of Strategic Information Systems*, Vol. 17, pp. 249-267.
- Hamel, M.R. and Parahalou, N. (2008) 'Intellectual capital and business performance in the Portuguese banking industry', *Int. J. Technology Management*, Vol. 43,Nos. 1-3, pp.212–237.
- Hannas, P. S., & Lovendahel, S. K. (2009). The processes of knowledge management in professional services firms in the construction industry: a critical assessment of both theory and practice. *Journal of Knowledge management*, 13(2), 110-126.
- Kin ,P, Gan ,B & Lin,C .(2014)" The construction and application of knowledge navigator model (KNMTM):An evaluation of knowledge management maturity" *Expert Systems with Applications*, 36, ,4087–4100.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1992). The Balanced Scorecard: Measures that drives performance. *Harvard Business review*, 70(1), 71-79.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (2004). Measuring the strategic readiness of intangibles assets. *Harvard Business Review*, 82(2), 52–63.
- Lim, L. K., Dallimore, P. (2004), "Intellectual capital: management attitudes in service industries", *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 5 Iss: 1 pp. 181 – 194.
- Longo, B; Moustaghfir, K. (2011). "Defining intellectual capital: a three-dimensional approach", *journal of management decision*, Vol. 43, No. 9, pp: 1114-1128.
- Moritsoun, S; TheoWagner, B; Beimborn, D. (1998). "Knowledge transfer processes in IT outsourcing relationships and their impact on shared knowledge and outsourcing performance", *International Journal of Information Management*, Vol. 29, pp. 342-352.
- Mroaschoma, J. (2001). *Intellectual Capital Reporting*, *Management Accounting Quarterly*, Vol.6, No.4.
- Marou, G. M; Sáez, P. L; Navas López, J. Emilio, (2012) "The role of corporate reputation in developing relational capital", *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 5 Iss: 4, pp.575 - 585
- Norton, K. and Kaplan, B. (1997), "The unit of activity : towards an alternative to the theories of firm", in Tbomas, H. etal., *strategy, Structure and style*, John wiley & Sons, New york, NY.
- Nona, C., Elhag, T., Ballal, T., & Li, Q. (2011). "Knowledge communication and translation—A knowledge transfer model", *Journal of Knowledge Management*, Vol. 13, No. 3, pp. 118–131.
- Peti, M. Chin., Gouter ,S.J., Hwang, Y. (2000). "An Empirical - Investigation of the Relationship Between Intellectual Capital and Firm Market Value and Financial Performance". *Journal of Intellectual Capital*. No 2. 159-176.
- Peti, B,S, Stank, T, P& Mentzer, J,T. (2000). "Linking improved knowledge management to operational and organizational performance", *Journal of Operations Management*, Vol. 27, pp. 247–264.
- Ros, G., Castro, D., & Mills, A. (2013). "Data, Information, Knowledge, and Wisdom", Online available February 7: <http://www.systems-thinking.org/dikw/dikw.htm>.
- Satro P, Alforuos W, Tsai C. (2012). "An empirical study on the correlation between the knowledge management method and new product development strategy on product performance in Taiwan's industries", *Technovation*, Vol. 25, pp. 637–644.

- Se sarman, F; Jorg, M. A. (2002). " Identify Knowledge management And Organizational learning Indicators and its relation With Creativity", Procedia - Social and Behavioral Sciences, Vol. 30, pp. 2249 – 2252.
- Stewart, P. (1998). The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.), Handbook of theory and research for the sociology of education: 241-258. New York: Greenwood.
- Soibi, F. T. (2004). Management and application of intellectual capital in Turkey. The Learning Organization. Vol. 11, No. 4/5, pp. 357-367.